

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XXXI. [i.e. XXVII.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

beatum Venustianum cum vxore & filijs necauit in ciuitate * Affinare: sanctum vero Sabinum adduxit in ciuitatem Spoletum, & tandiu praecepit caedi, donec deficeret. Cuius corpus collegit venerabilis Serena, qua iam manus eius in dolio vitreo cum aromatibus condiderat, & infra domum suam posuerat, & sepeliuit eum in ciuitate Spoletana milliario plus minus vno, septimo Idus Decembris. Festiuitas tamen eius, & supra nominatorum martyrum, tertio Calendas Ianuarij agitur.

* Affina Item S. Sabinus.

ITEM DE EODEM SANCTO SABINO IN SIGNE MIRACVLVM, VT HABETVR IN PAVLI

Diaconi, de gestis Longobardorum libro quarto, cap. quinto.

Equenti anno quam Theodebertus Francorum Rex, cum Clothario patruo suo bellum gerens, eius exercitum vehementer affixit: Ariulphus Dux, qui Faroaldo apud Spoletum successerat, moritur. Hic Ariulphus cum bellum contra Romanos in Camerino gessisset, victoriamque patrasset, requirere a suis hominibus cepit, quisnam vir ille fuisset quem in praelio quod gesserat, tam strenue pugnantem vidisset. Cui cum sui responderent, se illic nullum fortius bellantem, quam Ducem ipsum vidisse, ille ait: Certè multo per omnia me meliorem ibi alium vidi: qui quoties me aduersa partis aliquis percutere voluit, me semper suo clypeo protexit. Cumque Dux ipse prope Spoletum, vbi basilica beati martyris Sabini Episcopi sita est, in qua eiusdem venerabile corpus quiescit, aduenisset, interrogauit cuius illa tam ampla domus esset. Responditque est ei a viris fidelibus, Sabinum ibi martyrem quiescere: quem Christiani quoties in bello contra hostes irent, praesidium haberent, ac eum propterea in suum auxilium vocarent. Ariulphus vero cum adhuc esset gentilis, ita respondit: Et potest fieri ut homo mortuus aliquod viuentibus auxilium praestet? Qui cum hoc dixisset, equo desiliens, eandem basilicam conspecturus intrauit. Tunc alijs orantibus, ipse picturas eiusdem basilicae mirari cepit. Qui cum figuram beati martyris Sabini depictam conspexisset, mox cum iuramento affirmauit, talem omnino eum virum qui se in bello protexerat, formam, habitumque habuisse. Tuncque intellectum est, beatum martyrem Sabinum eidem in praelio adiutorium contulisse.

Hec continetur in opere 3. Gregorij Papae.

S. Sabinus Ariulpho Duci praesidi anti opem fert.

S. Sabinus Christianis in bello praesidium.

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI SYLVESTRII, PPAE ROMANI, AVTHORE SIMEONE

Metaphraze: vt habetur 5. Tomo Aloysij. Nos capita margini adiecimus.

VENERANDI quidem, & qui Deum viderunt Apostoli, omnem orbem terrae obeuntes, in hominum animis salutarem seminârunt praedicationem, & multos traduxerunt ab errore ad Dei cognitionem: sed nondum liberè & fidenter se gerebat pietas, donec insignis Imperator, & vel ipsis equiparandus Apostolis, Constantinus ille Magnus, Dei prouidentia ex agresti olea infereretur in latuam. Qui autem ab infidelitate eum traduxit ad fidem, is iure iudicetur esse causa, ut se liberè gerat pietas, & omnes ferè se submiserint diuinæ praedicationi. Is est autem diuinus Syluester, cui vel hoc solum suffecerit ad eius laudes celebrandas. Ei autem est vniuersa vita & laudabilis & Deo grata, & quae ijs, qui virum volunt laudare, praebet amplam encomij materiã. Et ijs quidem, qui sunt amantes virtutis, laus illius lætitiã adferet & vtilitatem. Nam iuuabuntur quidem, qui ab illius vita incitati fuerint ad imitationem bonorum illius operum. Conuenienter autem ei, quod dicit sapientissimus Solomon, etiam lætabuntur. Cum laudatur iustus, inquit ille, lætabitur multi populi. Sunt ergo diuini huius patris res narrandæ & laudandæ pro viribus.

Decemb. 31. Cap. 1.

Constantinus magnus à S. Syluestro conuersus.

Atque

Cap. 2.

S. Syluester
à quo institutus.

Atque quinam quidem fuerint magni illius viri parètes, & à quibus sit in lucem editus, veteri libro de eo tractante, in quem incidimus, non fuit declaratum, qui priscè admodum & simpliciter est compositus. Quocirca ea quod sunt à nobis prætermisâ. Cùm autem esset adhuc iuuenis, secutus est quendam Curionem præbyterum, virum & fide rectum, & in rebus diuinis eruditum, & virum piûm: à quo etiam fuit confirmatus & stabilitus in diuinissimis nostræ fidei decretis, compositisque sunt eius mores, & formatus animus ad institutum virtutis. Cùm iam autem superâisset adolescentiam, erat præ cæteris deditus virtuti hospitalitatis: & quos offendebat Romam ex externa venientes regione, eos hospitio lubèter excipiebat: eis mensam hilariter apponens, & aqua illorum pedes ablens, & ad quiescendum eos in stragulis collocans. Quo factum est, vt Timotheus quidam vir diuinus, qui ex Antiochia Romæ peregrinabatur, & sanctum prædicabat Euangelium, fortè ab hoc diuino patre hospitio acciperetur, & cum hospes perfectius imbueret, & institueret in verbo rectæ fidei. Non enim timuit, vt reliqui fideles, præconem salutaris dogmatis excipere: sed lætus hospitio excepit eum, qui erat æqualis Apostolis: & si cognitum fuisset eum hoc facere, pro ea re pati, lucrum existimans.

Cap. 3.

S. Timotheus
in inferretur.

Cùm autem Timotheus anno vno & paulò ampliùs Romæ diuinam prædicasset prædicationem, & multos ab errore conuertisset ad pietatem, deinde propter eam fuisset comprehensus, & valdè punitus, & longo tempore traditus in custodiam, & in illa maceratus, & tandem truncatus capite: beatus Syluester ne post decessum quidem destitit à sua in martyre affectione: sed multum posuit studij, vt eius corpus tolleretur. Tyrannorum itaque crudelitatem non extimefcens, nec eorum, qui obseruabant, nè martyrum corpora mandarentur sepultura, vllam duccens rationem, profunda nocte vadens, vbi situm erat corpus martyris, in scietibus omnibus id rapuit, & domum tulit. Et tunc quidem tota nocte cum alijs sanctis cecinit hymnos, qui canuntur in sepultura. Post hæc autem, fidei quadam muliere impensas suppeditante, sanctissimus Romæ Episcopus Milciades, Timotheo adificauit martyrium, in quo deposuit illud corpus martyris.

Cap. 4.

Præfecto suam
mortem prædicat Syluester.Luc. 12.
S. Syluester
ducitur in
custodiam.

Vrbis autem Præfectus cùm sanctissimum apprehendisset Syluestrum, ab eo exiebat Timothei facultates, vt qui eum apud se hospitio exciperet: & nisi eas, ei dicebat, dederis, & accedens dijs sacrificaueris, tuum corpus consumam omni genere suppliciorum, & postremò te subijciam morti miserabili. Sanctus autem mentis oculis Præfecti mortem præuidens, Euangelicum ei dedit responsum: Hac nocte, dicens, animam à te repetunt: quæ autem minatus es, non licebit ad effectum deducere. His vrbis Præfectus conturbatus, iubet sanctum ferreis vinciri vinculis, & tutò in interiori seruari custodia. Et ille quidem fuerat inclusus: Præfectus autem vrbis præuidens, cùm ei piscis fuisset appositus, comedebat: os autem gutturi illius infixum, cùm nec arte medicinæ posset euelli, nec præstigijs incantatorum, cum magno dolore velocem ei mortem attulit. Media enim nocte, cùm non posset ampliùs ferre dolorem, expirauit. Hoc ijs quidem, qui simulacra adorabant, timorem attulit: vt Christiani autem bono & confidenti animo essent, effecit: sanctum autem soluit à vinculis. & sic liberatus fuit à custodia. Qui autem Præfecto ministrabant, cùm ex eo, quod illi acciderat, sibi timuissent, sancto prodebat supplices, & prouoluti ad illius pedes, rogabant vt diuina ira ab eis auerteretur. Eius autem virtute sic omnes adducere in admirationem, ille non solum erat veneratorum fidelibus, sed etiam ipsis infidelibus.

Cap. 5.

Fit Romanus
Pontifex.

Iam autem tricesimum annum agens ætatis, à sacro sancto Milciade, quem priùs diximus fuisse Episcopum Romanæ Ecclesiæ, ordinatur Diaconus, & refertur in cleri catalogum: & erat tanquam quædam fax lucens in tenebris, & multos deducens ad viam pietatis. Oportet autem lumen imponi candelabro, vt sic eius splendore plures illuminarentur: atq; ad eò fuit positum, sic diuina prouidere à superis administratione. Nam cùm Milciades è vita excessisset, omnium suffragijs sanctissimus Syluester fuit electus Romanorū Episcopus. Is autem dicebat illud munus esse maius, quàm vt id posset sustinere, & se excusabat propter iuuenilem ætatem. Qui autem ferebatur suffragia, quoniã ille non currebat ad magistratum, immò verò cū modis omnibus repellebat, eū magis ei suis mandabant suffragijs: & tandem victi infans populi cōstantia: & in Episcopatus sedem fuit collocatus, qui eo erat dignus: & verè

SURIUM

q.ber
10ber

RVIII

5

verè erat ciuitas supra montem posita, & lucerna in alto collocata, & lucens
 omnibus, quibus non fuerat extincta mentis videndi facultas, nec tenebris impie-
 ratis erant animarum oculi omninò occæcati.

Cùm autem sic fuisset dignatus Archiepiscopatu, & præfectus esset pascēdis ouibus Domini, sicut Petrus summus Apostolus, cuius etiam sedis, vel potius zeli & ardoris fuit successor, eas ad salutaria adducebat pascua, Dei, inquam, & Seruatoris nostri mandata: & ad aquas poculentas, nempe dogmatum rectitudinem, & quæ non participant falsam corum, qui malè sentiunt, qualitatem, Deinde etiam curam gessit boni in Ecclesia ordinis: & cùm inuenisset clericos mundanis ac secularibus vacantes administrationibus, intentosque mercaturis, emptionibusque & venditionibus, ille primus legem tulit, vt qui sacrati erant, ab ijs abstinere: vacarent autem precibus, eis dicitans id, quod dictum fuerat à vase electionis: Nemo militans implicatur negocijs, quæ ad victum pertinent, vt Duci placeat exercitibus, & quod dixit Dauid, Vacate & cognoscite. Huius etiam diuini patris fuit inuentum, vt primus dies hebdomadis, nominaretur Dominicus. Cùm enim Iudæi eum primum vocarent, & secundum & tertium eos, qui sequabantur, & deinceps reliquos: sextum autem & septimum, si spectes eam, quæ à primo fit, enumerationem, illum quidem nominarent parasceuen, eo quòd in eo ab eis parabantur, quæ erant ad septimum necessaria: quoniam in illo vetitum erat Iudæis operari, septimo autem propter quietem ab operibus, sabbati nomen imposuissent: quoniam in eo celsauit Deus à creatione eorum, quæ videntur: Romani autem vocarent, primum quidem, diem Solis: eos autem qui deinceps consequuntur, Lunæ, Martis, Mercurij, Iouis, Venèris & Saturni: ipse beatus Syluester, dierum nomina, quæ à gentilibus erant imposta, abrogauit propter illorum impietatem: quæ apud Hebræos autem erant eorum nomina, vt quæ à Mose scripta erant, qui Deum vidit, admisit, solius primi mutato nomine, & eo vocato Dominico, propterea quòd in eo à mortuis surrexisset Dominus. Ab eo quoque est constitutum, nè ieiunaretur sabbatis. Nam cùm Occidentales ieiunarent sabbatis, hoc minimè placuit Orientalibus, dicentibus eos, qui sic faciunt, sequi morem Iudaicum. Hic autem magnus pater, cùm decreuisset vt in vno sabbato ieiunarent fideles, in quo Dominus adhuc situs erat in sepulcro, ieiunium abrogauit in reliquis. Hinc in eum sunt exortæ apud Romanos calumniæ, vt qui patrios eorum ritus tolleret.

Cùm autem congregaretur cum gentilibus, & argueret eos non rectè sentire de Deo, cum fabulis crederent, & eos qui non essent, deos putarent, illi signum ab eo petierunt in nomine eius, qui ab eo prædicabatur. Signum autem tale fuit: Draco maximus habitabat in profunda spelunca iuxta montem, qui ab eis nominatus fuerat Tarpeius, in quo etiam collocatum Capitolium. Ei autem draconi quotquot mensè alimenta ab eis largè suppeditabatur: quæ quidam præstigiatores cum virginibus incantatricibus assumentes, in illam speluncam per multos gradus descendebant, & in ea execranda peragentes mysteria, in quibus nulla insignis deerat abominatio, illic cibis relictis, reuertebantur. Certis autem temporibus draco repente ascendens, foràs quidem non egrediebatur: sed iacens in ingressu cauernæ, venenato anhelitu corrumpere aërem, ex quo mors afferebatur vicinis, magis autem imminere interitus infantibus. Huic ergò beluæ, aiebāt, si Dei tui inuocatione ascensum prohibueris, & si non omninò, at eo certè tempore, te esse veri Dei prædicatorem reputabimus, & ad eum accedemus, & ipsum esse Deum nos quoque confitebimur. Apostolicus autem vir ille eis respondit: A Deo quidem, qui à me prædicatur, nihil est omninò, quod non possit fieri. Quocirca facilimè hanc nostram implebit præcationem. Ex vobis autem plurimi nè sic quidem abstinebunt ab impietate, sed rursus retinebunt & amplectentur impietatem.

Cùm itaque conuocasset quotquot erant Romæ fideles, & omnibus triduarum præcepisset ieiunium, & vt rogarent Dominum, vt admirabilem faceret suam misericordiam cum seruis suis, & eis daret materiam & occasionem salutis: Ipse autem ante alios præcationi vacabat & ieiunio. Iam autem peracto, quod præstitutum fuerat ieiunio, Petrus summus Apostolorum huic sanctissimo patri apparet in somnis, iubens vt ex Sacerdotibus & Diaconis ab eo assumerentur ij, quos vocabat nominatum, & cum illis veniret ad ingressum speluncæ, & illic Deo incruentum offerret cultum: Deinde sic subiret per eos, qui sunt in ipsa gradus: dicensque, vt alloqueretur draco.

Marth. 5.

Cap. 6.

Rom. Pontifex fuisse for est Petri.

1. Tim. 2.

Psal. 45.

Hoc inuestu B. Syluester ab Apollolis accepit. Hæc D. Iohannes in Apocal. cap. 1. asserit se fuisse in spiritu Dominica die;

Cap. 7.

Romani colunt draconem.

Draco suo anhelitu multos occidit.

Cap. 8.

S. Syluester triduanum ieiunium & præces contra draconem. S. Petrus ei apparet.

draco.

S

draconem, qui dicebatur, & portas habebat in ore, præcepit ut clauem ferret manibus, & nomine Domini Iesu Christi inuocato, ad se portas traheret, & in adaptatos annulos clauem iniiceret: & cum clausisset, diceret: Hæc dicit Apostolus Petrus: Hæc porta non aperientur vsque ad vespere carentem & horribilem diem iudicii. Atque hæc quidem sic nocturnam mandata fuerant sancto Syluestro ab Apostolo. Iste autem, ut iussus fuerat, & cultum peregit, & descendit, & portas clauem intulit. Videntes autem Gentiles eum descendentem in speluncam, expectabant fore, ut ipse & qui cum eo erant, statim vorarentur à dracone, aut mortifero interirent anhelitu. Postquam autem Syluester & qui cum eo erant ascenderunt illasi, eos qui spectabant cepit admiratio, & ferebantur vim quandam diuinam sequi Episcopum. Cum itaque ab eo tempore satis transisset temporis, & cessasset qui à dracone afferebatur interitus, & illasa mansisset ciuitas, multi ex infidelibus, & ipsi qui nuper seruebant draconi, accurrerunt ad sanctum, & ferebantur esse magnum Deum, quem ipse prædicabat, & rogabant ut diuinum baptismum assequerentur. Quem quidem sunt assecuti, & ab impietate traducti ad pietatem. Sic quidem fuit vir ille sanctus multis causa salutis.

S. Syluester recludit draconem in suo antro ne hominibus noceret.

Multi Romani amplexantur fidem.

Cap. 9.

Cum autem adhuc vigeret error gentilium, & qui imperabant, errori seruebant & hominibus quidem dominabantur, subiecti vero erant demonibus: decretum ubique proponerent, ut colerentur simulacra, & eis ab omnibus offerrentur sacrificia: & magnus inter Imperatores & inclytus Constantinus, modò imperio potitus, & errori adhuc seruiens, ipse quoque æquè atque ij, qui eum præcesserant, plane in errore versaretur gentilium, & decreta proposuisset, ut punirentur Christiani, nisi persuaderentur libamina offerre simulacris: Tunc ergo hic quoque magnus pater, cum iudicasset non oportere se ipsum obijcere persecutoribus, non quod non posset ipse ferre supplicia pro pietate, sed parcens persecutoribus, Roma quidem excedit: in montem autem abiens, ibi se abscondit, illic solus cum Deo versans. Qui autem vnicuique salutem procurat Dominus, volens sedare tempestatem & calamitatem istis, qui in ipsum credunt, & efficere ut liberè & confidenter segeret pietas, malo vlcere ferit Imperatorem à pedibus ad caput vsque, & malè ei affectum erat vniuersum corpus. Ei enim sacer morbus incubuit, & floruit lepra per vniuersam carnem. Aduersus quam neque valuit ars medicorum, nec præstigia & magica artes incantatorum. Eius enim curationis & sanitatis spem omnem abiecerant, & medici indigenæ, & qui ducti fuerant à Perfide. Cum autem ab eis deplorata esset eius curatio, sacerdotes louis ad eum accedunt ex Capitolio, dicentes fore, ut non aliter curaretur, nisi facta esset piscina plena sanguine infantium, eoque adhuc bulliente & exhalante in ipso lauaretur. hoc autem si factum esset, fore ut citò curaretur, & è piscina mundus & sanus exiret.

S. Syluester lacrimat, dum facit persequutio, non timore, sed parces persecutoribus.

Vide barbariam.

Cap. 10.

Hæc cum execrandi illi & scelerati sacerdotes suggessissent Imperatori, per vniuersam missi sunt regionem, qui infantes colligerent, & ferret in Capitolium. His ablatis, iam dies quoque cadis erat præstitutus, & in Capitolium ascensus Imperatori. Et illo quidem die abiit Imperator ad locum definitum: & qui erant mactaturi infantes, parati erant ad occisionem. Eorum autem matres cum Imperatori occurrissent, lugentes & ciulantes, comas vellebant, & facies pulsabant, & genas lacrabant vnguibus, vestesque discepebant, & vbera ostendebant quibus lactabant infantes, molestisque & miserabilibus vocibus implebant aërem. erantque ipsi, qui videbant, argumentum mœroris & tristitia. Quis enim essent, cum essent matres, quibus nihil est magis misericors? Imperator autem cum fletum audisset & ciulatum, rogauit eos qui ad erant, quanam esset eorum causa. Postquam autem audiuit lugentes esse matres infantium, qui erant interimendi, quorum sanguine erat lauandus, & vsurus purgatione morborum, quibus detinebatur, tanquam ab ebrietate ad se reuersus, & mente quieta & tranquilla effectus, Actionis quidem, inquit, impietas est euidentis & manifesta: incertum est autem, an sit euenturum, ut polliciti sunt, qui hoc impium facinus suggesserunt. Quod si etiam esset manifestum, factum esse duco, ut ipse patiar morbis vexatus, quam tot infantium, qui nihil mali fecerunt, volens eadem faciam, & matrum eorum animis doloris flammam accendam, que nunquam poterit marcescere. Hæc cum dixisset, reuersus est in regiam, & infantes reddi iussit matribus: statuit autem, ut vnicuique eorum præberentur pecunia: ut eorum dolori ex æquo respondentem afferret lætitiā, gaudentibus quod non foret.

Constantinus derectatur cruentum consilium.

SURIU

gber
10ber
RVIII
5

nam filios recepissent, sed prater eos etiam accepissent pecuniam.

Atque Imperator quidem sic euasit scelus: Deus autem ei duplicem procurauit ^{Cap. 11.}
salutem, & summos ad eum mittit discipulos, qui ei suggererent quæ sunt saluta-
ria. Noctū enim dormienti Imperatori visi sunt ei ad stare duo viri. Rogati autem,
quinam essent, responderunt se esse Petrum & Paulum Apostolos Iesu Christi: ^{Viso Con-}
missos autem esse ab illo, vt ei viam salutis ostenderent, corporisq; & animæ salutis ^{stantini}
consequendæ rationē docerent, & vitam darent, quæ non potest dissolui, propter-
ea quod ipse vitam quæ est ad tempus, dederit infantibus. Si hæc ergo vis consequi,
accesse Episcopum Syluestrum, qui in monte propter tuū metum delitescit: & si
illius monitis parueris, ille tibi ostendet piscinam, quæ & carnis purgabit vitia, &
animæ sordes eluet. Hæc cum ei dixissent, recesserunt ab oculis Imperatoris, & simul
etiam cum dimisit somnus. Eo autem de somnio cum animo cogitante, & visum
admirante, accessit medicus, qui de more ei medicabatur vlcera. Ille autem eum
dimisit, dicens se non amplius egere auxilio artificioso. Diuinitus enim ad me ve-
nit auxilium in somnis, & me diuinum somnium adiuuit. Hæc cum dixisset, mittit ^{Vocat S. Syl-}
quam primum, qui beatum Syluestrum in monte quærent, & cum ad ipsum ad-
ducerent cum omni reuerentia. ^{uestri Con-}
^{stantinus.}

Postquam autem inuētus esset ab ijs, qui missi fuerant, & iam esset adductus, eum ^{Cap. 12.}
& habēter vidit, & ei iuit obuiam, & eum est complexus. Deinde, Adiuo te, inquit, ^{S. Syluester}
per Crucifixum, quem tu colis, vt dicas mihi, an aliqui apud vos diuolantur, nomi- ^{vocatus ve-}
ne Petrus & Paulus. Ille autem contrā respondit: Vnus à nobis Deus cognoscitur, ^{nit ad Co-}
o Imperator, qui creauit cælū & terram, & omnia quæ sunt in eis. Quos autem ipse ^{stantinum.}
nominasti, non dii, sed Dei sunt ministri, qui vbiq; Christi nomen annunciârūt,
& postremò pro illo sunt mortui, vt quos ambos interemerit Nero propter salu-
tarem prædicationē. Propter hæc lætitia affectus Imperator, Rogo te, inquit, Epi-
scopo Syluester, horum Christi discipulorum ostende mihi effigies, si habeas, vt sci-
am an ij reuerà sint illi, qui noctū mihi apparuerunt. Ille autem statim iussit Diaco- ^{Vfus Ima-}
no, vt summorum Apostolorum afferret imagines, & eas ostenderet Imperatori. ^{ginū in Ec-}
Cum in eas autem allatas oculos iniecisset Imperator, hos esse exclamauit, & non ^{clesia an-}
alios, qui ad eum in somnis accesserunt: & visum narrauit Pontifici, rogauit vt ei ^{quissimus.}
ostenderet piscinam, quam, qui ei visi sunt, sunt polliciti esse purgaturā & animam
& corpus. Magnus autem ille pater, Non aliter tibi, inquit, o Imperator, licebit illa
frui piscina, nisi eum, qui tibi ab ijs, qui visi sunt, est prædicatus, verum esse Deum ex
animo credideris. Ille autem, Nisi, inquit, verum Deum credidissem esse Christum,
nequaquam tuam accersuissem sanctitatem. Ei autem dicit sanctus: Oportet ergo
te prius ieiunare, o Imperator, & Deum placare lachrymis, quæcunq; peccasti con- ^{S. Syluester}
fiterentem. Depone ergo purpuram & diadema septem diebus, & tuæ regiæ penetra- ^{indicit Im-}
le ingressus, clausis ianuis, in sacco & cinere humi iacens, in luctu age poenitentiam: ^{peratoris iei-}
& iube claudi templa idolorum, & cessare eorum sacrificia: qui sunt in exilio, & ^{unium & c.}
ad metalla damnati, & in carceres coniecti, libera Christianos. Largire relaxatio-
nem ijs, qui sunt in vinculis, & omnibus alijs afflictionibus. Sis benignus in eos, qui
te rogant, & iustas imple petitiones: ijs, quas habes, facultatibus impertire paupe-
res. Hæc ille quidem dixit: Ipse autem affirmavit se omnia implerurum.

Cum autem impouisset sanctus manum capiti Imperatoris, & preces deinde di- ^{Cap. 13.}
xisset, & eum fecisset catechumenum, recessit: & cum accessisset quicquid erat sa- ^{Constanti-}
cra ordinis, & ex populo eos, qui Christum confitebantur, præcepit omnibus ieiunium ^{nus sic care-}
& preces. Cum ij autem vnanimis eius iussui paruissent, susce sunt communes ^{chumenus.}
& intensæ preces ad Dominum, vt Ecclesijs cesset persecutio, & pax eis concilie-
tur, & tandem finis imponatur dæmonum libaminibus, & ijs, qui per ipsos errāt, il-
lucescat lux salutaris. Cum iam autem aduenisset dies septimus, diuinus Syluester
venit ad magnum Constantinum: & cum eum catechesi instituisset, & in sanctæ Tri-
nitatis mysterio eum initiasset, & diuinæ œconomix vnuersum docuisset myste-
rium: Tempus est, inquit, o Imperator, vt tibi paretur piscina. Cum ea autem iam
esset parata: Hæc est, inquit, piscina, quam dixerunt ij qui à te visi sunt: & aqua, quæ
est in ipsa, sanctificata inuocatione Trinitatis, purgat animas, tibi autem ea erit &
carnis curatio ac purgatio, & morbum tuum fugabit, vt tibi sacrosancti prædixerūt
Apostoli. Ingredere ergo diuinum lauacrum, primum quidem purgandus à
peccatis & delictis tuis: deinde etiam à morbo, qui in tuo corpore pullula-
uit,
Ggggg.

S

uit, teque vexat, & probro & dedecore afficit.

Cap. 14.

S. Syluester
eum vngit
chrismate,
& baptizat
Romæ.
Illustre mi-
raculum.

Hæc cum audiisset Imperator, & lætus vltimam exuisset tunicam, & probrum carnis subiecisset oculis, & vnctus fuisset sancto chrismate, ingressus est piscinam. Cum autē Syluester eius caput tetigisset, & cum in aquam immerfisset, & sanctam simulq; veneradam inuocasset Trinitatem, lux repente totam domū circumfulsit, & lucis splendore plusquam Sol enituit. Exijt itaq; Imperator ex diuino lauacro, habens carnem puram & sanam, neq; plaga, nec vlla apparēte cicatrice. Aqua autem piscinæ erat plena ijs, quæ ex vlcibus exciderant, membranis ac pelliculis, non secus ac squammis piscium. Ille autē cum se vidisset tam repente sanatum, nesciebat quemadmodum satis ostenderet gaudij sui magnitudinem. Cum autem veste candidam induisset luminosam, dixit ijs qui aderant, se sensisse manum desuper extensam, quæ eum tetigit immersum in piscina. Et statim edidit decretū, nē quis auderet blasphemare Christum, aut molestiam exhibere Christiano; eius aut, qui conuictus fuisset tale quid fecisse, publicari dimidium bonorū. Iussit autem templum quoq; in regia ædificari Christo Seruatori, cum ipse suis manibus eius figuram descripsisset. Deceuit autem, vt qui vellent, securē possent religionem eligere Christianam, & ad Christi fidem accedere & baptizari, impensis quæ fiebant ad illuminationem, & veste suppeditata ex thesauris Imperatoris. Exhinc magna quædam multitudo accedit ad fidem & diuinum baptismum: & non ex diametro erat quidem regi Christi quotidie accessio, idolorū autem cultoribus diminutio: sed pietatem longē magis superabat prædicatio, ipso diuino Constantino quotidianis sermonibus incitante plurimos ad persuasionem prædicationis, & quod in ipsum factum fuerat miraculum, deducente ad fidem Seruatoris nostri Iesu Christi.

Per multi
credunt in
Christum.

Cap. 15.

Cum multi autem verē Deum esse Christū alta voce clamassent, & eos qui non sic sentirent, exclamarent oportere exterminari ex ciuitate, Imperator silentium populo præcipiens, dixit, Dominum velle sua voluntate ipsum confiteri eos, qui ad eum accedunt, & sua sponte sacrificare: non autē vi eis & metu intentato. Quocirca ipse quoque dixit: Neminem volo inuitum cogi ad suscipiendam prædicationem: illos autem admitti, qui pura ac sincera mente credunt Domino, & admittunt prædicationem. Hoc dictum ab Imperatore, mouit omnibus lætitiā, vt quod conferuaret libertatem & liberum arbitrium. Et sic quidem se habebat populus:

Decretum
Constantini.

Imperator autem proposuit decretum, vt omnes, qui erāt in carceribus, in metalli fodinis, in vinculis propter cultum Christi, soluerentur quidem à vinculis, reducerentur ab exilio, educerentur ex carceribus, liberarentur à metalli operibus, & puram reciperēt libertatem & relaxationem. Licebat ergo videre Christi Ecclesiam exultantem, & Domino confitentem, qui eius tempestatem sedauerat, & Tyrānorum mare, quod in ipsum rugiebat, sopierat. Per hæc malignus, & ab initio hominum inimicus, accepit certum vulnus. Non erat autem illius malitiæ vulnus ferre tacite: sed rursus machinatur aduersus Orthodoxum: & quomodo serpentē prius misit in expeditionem aduersus primam matrem, & per illam primum parentem est suffuratus: ita nunc quoque mittit in expeditionem serpentes & foetus viperarum, Iudæos, inquam, aduersus inclytam matrem Imperatoris. Nam cum in Bithynia tunc versaretur, vnde orta erat, quidam Iudæi ad eam accesserunt, dicentes ab Imperatore quidem effectam esse rem bonā, quod sint abolita simulacra: sed non sinere, vt esset bonum sincerum & impermissū, sed ei etiam ex errore aliquid mali & auersandi admiscere, nempe credere Iesum esse Dei filium & verum Deum, qui fuit homo Iudæus, & tanquam maleficus ac veneficus fuit de medio sublatus. Non enim oportere Imperatorem illi ascribere sanitatē, sed æreino & soli Deo omnipotenti, qui eius pietatem remuneratur, quod primus diruisset simulacra. Oportet ergo, o Imperatrix, aiebant, te Imperatorem tuum filij ab errore auertere, nē quid ei mali contingat propter errorem superstitionis, cælesti Rege ei irato.

Cap. 16.

Hæc illi quidē dixerunt: Ea verò hæc significauit literis Imperatori suo filio, qui cum has matris accepisset literas, ad eam scripsit, oportere eos, qui hæc dicunt, Iudæos, congregari cū Episcopis Christianorū, & eis resistere in disputatione ipsis audientibus: & eum qui visus fuerit dicere meliora & veriora, victoriam esse consecuturū, & se esse secuturos illius opinionē. Hæc inclyta Helena significauit Iudæis, & hortata est, vt quidā ex eis cum ipsa Romam proficiscerentur. Illi autem, cum viros elegissent, qui totius veteris legis scripturas summē didicerant, & voces nouerant

Prophie

SUR I U

gber
Nobis
RVIII
5

Demonstratus
machinatur aduersus
Ecclesiam.

Iudæi incitare molliunt
matrem
eius in illū.
Gen. 3.

Prophetarum, & versari erant in doctrina gentiliū, eos mittunt cum Helena Imperatrice, vt in disserēdo Christianis resisterent. Qui aut̄ missi erant, ad fatis magiam redibāt multitudinē: cum quibus erat etiā quidam ex Iudæis presbyteris, qui vocabatur Zambres, qui erat in arte magica summē exercitatus, & per eam multa ostēdebat prodigiōsa: cui plusquā alijs fidebat Iudæorū fodalitas. Etsi enim victi essent in disputando, existimabant se Zambra præstigijs certā habituros victoriam. Cum ij autem Romam venissent, eorum aduentum sancto significat Syluestro Imperator, & rogat, vt de fide cum eis contendat. Ille autem lubens certamē suscipit. Dies itaq; præfinitus fuit disputationi, & diuinus Syluester alios quoq; accersit Episcopos, vt disputationem secum aggrediantur. Cum adesset autem dies præfinitus, venit & ipse Syluester in regiam, & quidam Episcopi, & multitudo Iudæorum: certaminis autem auditores & diiudicatores, & ipse pius præsidebat Constantinus, & præclarus senatus. Eius autem mater Imperatrix sedebat intra velum.

Zambre Iudæus veneficus,

Cap. 17. S. Syluester disputat cū Iudæis corā Cōstātino. Psal. 73.

Diuisi autem quidam ex Iudæis, dicebāt oportere aliquos ex Episcopis, secretos ab alijs, cum eis decertare. Quibus Syluester: Non sunt, inquit, nobis vires in multitudine, sed in Deo, qui omnia corroborat: quem inuocātes ad hoc certamen, dicimus: Exurge Deus, & iudica causam tuam. Iudæi autē, Nostra, dixerunt, sunt hæc verba, & nostre scriptura: Te autē oportet tuis vri, & non nostris, o Episcope. Syluester autem: Vobis quidem, inquit, ab initio locuta est scriptura veteris testamētī & præconia Prophetarum. Nihilominus autem ea quoq; ad nos pertinent: quoniam horum plurima de Christo sunt prædicta: & alioqui necesse est ex his vobiscū disserere. Nam vestri quidem libri nobis euasere proprii, sed non nostri quoq; vobis, & scubi ex illis à nobis aliquid adductū fuerit, id à vobis circumscribitur. Quo circa vestris libris vtremur ad demonstrationem: quorum hoc nobis vendicamus, quod est magis admirabile, & clariorem efficit victoriā, quod sumptis armis aduersariorum, ijs eos, qui resistunt, percutiētes, bello euademus superiores, & purē potiemur victoria. Ad hæc dixit Imperator, aduersus id, quod dixit Episcopus, non posse contradici. Si enim, o Iudæi, vestras adducunt scripturas ij, qui Christum colūt, ad suam probandam opinionē, eis citra cōtrouersiam tribuetur omnino victoria. Hæc cum diuisisset Imperator, & senatus ei esset suffragatus, Iudæi coeperūt loqui, dicentes:

Imperator & senatus disputationis indices.

Cap. 18. Deut. 32.

Cum omnipotēs Deus dixerit in Deuteronomio, Videte quod ego sum, & non est Deus præter me: quomodo ipsi Iesum, qui est homo, Deum existimatis & nominatis, & tres Deos inducitis, nempe & eum, qui à nobis colitur, & Iesum, cum decernentes esse Dei filium, & præter hos spiritum? Num enim sic opinantes, non aperte aduersamini ei, qui docuit non esse alios deos, qui est Deus productor vniuersorum? Ad hæc à Deo inspiratus contradixit Syluester: Si citra vllam animi perturbationem mentem vestris adhiberetis scripturis, nihil nos noui diceretis opinari, si Dei filium & sanctum spiritum statuamus. Hæc enim non nobis à nobis ipsis dicta sunt, sed inuenta sunt à diuinis Prophetis. Et ante alios quidem dicit Dauid Propheta & Rex, patrum vestrorum in Seruatorem nostrum prænunciāns insaniam: Quare fremuerūt gentes, & populi meditati sunt inania aduersus Dominum, & aduersus Christum eius? Ecce ergo Dominū & Christum eius dicens, non vnam personam inducit, sed duas. Quod autē Dei filius sit Christus, significat idem Propheta, dicendo: Dominus dixit ad me: Filius meus es tu: ego hodiē genui te. Alius est ergo, qui genuit, & alius, qui est genitus.

Psal. 1. Ibidem,

Cap. 19.

His Iudæi opposuerunt: Quoniam ergo, vt dicis, genuit Deus, cum qui est impatibilis, status paribilem, & ei tribuis affectionē. Quomodo autē filius est Deus, qui in tempore est genitus, & vt esset, habuit in tempore? Illud enim Hodie, est temporis, & non finit Deum existimari æternum. Non patibilem generationem, o Iudæi, in Deo dicimus, dixit à Deo afflatus Syluester: sed diuinā & impatibilem & Deo conuenientē: & quomodo dixerit quispiam verbū nasci ex mente. Neq; introducimus temporalem ex Deo filij eius generationē, sed temporis expertē & æternam. Nam temporum quoq; effectorem cum alijs nouimus esse filium. Effector autē temporum, non est sub tempore. Illud autem, Hodie genui te, dictum à Dauide, nō supernam & quæ est ante secula, & ei cōuenit, diuinitatis significat generationem: sed eam, quæ est inferius, quæ est in tempore & in carne, quæ suscepit propter nostram salutem. Nam nouit quidē hic Propheta, Christū & Deū ante secula. Quamobrēm dicit etiam: Sedes tua Deus in secula. Prædicat autē eius quoq; in extremis temporibus

Dux Christi natiuitates: vna in tempore, altera in æternitate.

Psal. 44.

S

SUR I U

gber
Nover
RVIII
5

bus generationem, propter mysterium suscepta carnis dispensationis. Quam ob rem subiungit, Filius meus est tu: ego hodie genui te. Per hoc quidem, Filius meus es tu, temporis experte & que est ante secula, significans generationem. Per hoc autem, Ego hodie genui te, inferiori & eam que est sub tempore. Hoc autem, Ego hodie genui te, introductum est a Propheta, ostendente patrem, eam quoque, que inferius facta est generationem, tanquam propriam sibi attribuire, ut que illius voluntate facta sit.

Quod autem vestra scriptura spiritus quoque, meminit, idem Propheta David testatur, dicens: Verbo Domini caeli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Hic ergo trium facit mentionem, Patris, inquam, & filii, quem vocat verbum, propter supernam generationem, eam ostendens esse impatibilem, & sancti spiritus. Porro autem alibi quoque, meminit spiritus, spirituum sanctum, dicens, ne auferas a me. Et rursus: Quod ibo a spiritu tuo? qui est scilicet, & implet vniuersa. Et rursus: Emitte spiritum tuum, & creabuntur. An non haec dicta sunt a diuino Dauide? Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram? Cum quo ergo differens est Deus introductus, si non dixerimus esse aliam, eum qua loquebatur, personam? Non hoc autem omnino dixerit quisquam dictum esse ad virtutes caelestes. Illud enim, ad imaginem nostram, non concedit tale quid cogitari. Non est enim eadem imago & similitudo Dei & Angelorum: quonia non est eadem natura. Necessario ergo sequitur, alium esse eum, cum quo differat, ut qui sit eiusdem cum illo naturae & similitudinis, vel, ut magis proprie dicam, identitatis. Quisnam autem is existimari possit, nisi filius, qui est eiusdem essentiae, gloriae & potentiae, & vt semel dicam, imago patris immutabilis: Quisnam ergo noui sumus opinati, qui decernimus esse patrem, filium & spiritum? Etsi gentilibus haec esse incredibilia videantur & inania, non est nouum: quonia illi nostris libris non sunt imbuti. Vobis autem quomodo haec putentur inania, qui diuinorum Prophetarum voces meditamini: quorum nullus est, qui de Seruatore non praenunciauerit?

Cum autem diuinus pater pergeret ad huc dicere, orationem interrumptens Imperator, dicit Iudeis: Dicta quae nobis proposuit scriptura & Episcopus, o Iudaei, ita ne, vt dixit, se habent in vestra quoque, scriptura? Illi autem, ita se habent, dixerunt, o Imperator. Ergo, quod, inquit, attinet ad Trinitatem, mihi videmini vincti, & dare Syluestro calculum victoriae. Non, si nos quoque, ad haec obiecerimus, o optime Imperator, quae contradicere potuerimus, esse iudicabitur Syluester superior. Plurima autem habemus quae contradicamus, & ea statim dixissemus nisi nobis videretur superflua oratio, & inanis conatus. Non enim nunc agitur, si vnus Deus, an tres, sed quod Nazarenus non sit Deus. Nam etsi concessum fuerit oportere tres opinari Deos, non tamen propterea sequitur, vt Iesus, qui natus est homo, & ortus est ex hominibus, & conuersatus cum hominibus peccatoribus & publicanis, & cum illis conuiuia inijt, & tandem fuit condemnatus propter maleficia, & ligno Crucis affixus, & sic mortuus, Deus existimetur & nominetur. De hoc ergo nunc aduersus illos decertatur, qui nouum hunc Deum introducunt, & si de eo aliqua possint dicere, aut aliqua habeant testimonia, ea dicant. His sic dictis, praclarus Syluester, non tres, inquit, deos nos esse dicimus, o Iudaei, vt vos putastis: sed vnum Deum, qui in tribus personis aut hypostasibus colitur & adoratur. Ceterum de hac re differatur oratio, quonia nominata est a vobis superuacanea, & inanis laboris. Consequens autem erat, ea quae aduersus vestra ab initio, proposita questione a nobis sunt adducta ex libris vestris, ostendere non fuisse recte dicta, & sic procedere nobis disputationem. Sed quonia de his modis dicere recusastis, de Domino nostro Iesu Christo, vt vobis videretur, verba faciamus.

Hinc autem est incipiendum: Deus qui produxit omnia, eum ad bona opera produxisset & formasset hominem, vbi eum vidit declinare ad omne vitium, non neglexit suarum manuum signum, quod peribat: sed ei placuit, vt suus filius, qui maner ab illo inseparabilis, (est enim vbique Deus) ad nostros quoque veniret fines, factus ex muliere, factus sub lege, vt eos qui erant sub lege, redimeret. Quod autem ex muliere pariendum esse Dominum, responsum fuerat, praedixit diuinus Propheta Esaias, dicens: Ecce virgo concipiet in vtero, & pariet filium: & vocabitur nomen eius Emmanuel. Hoc autem nomen, vt vos quoque, scitis, significat Dei aduentum ad homines. In Graecam enim vocem traductum ex Hebraea, significat, Nobiscum Deus. Deum ergo ex virgine nasciturum, hic Propheta longo ante tempore praenunciavit. Sed dicunt Iudaei, librum Esaias non habere virginem, sed adolescentulam: corruptam au-

autem esse à nobis scripturam, ut qui in nostris libris scripserimus virginem pro adolescentula. Quòd nomen quidem adolescentula, inquit diuinus Syluester, vestra scriptura soleat accipere pro virgine, multis in locis possumus ostendere, & aduersarij: interim autem hoc quoquè aliud ostenditur. Stultam enim Prophetæ orationem, vel potius ipsius Dei dixerit quispiam, nisi intelligamus adolescentulam dictam esse virginem. Nam cum Esaias tanquam ex persona Dei dicat Achaz, Petis ne tibi signum in profundo, aut in alto? Cum is autem dixisset, se non petiturum, nec Dominum Deum tentaturum, Prophetæ Deum inducit loquentem: Ipse dabo vobis signum. Iam verò ipsum signum quale erit? inquit, Ecce virgo in vtero concipiet. Si non ergò dicendum sit, adolescentulam à Prophetâ dictam esse virginem, quomodò signum esse reputabitur? Eam enim, quæ est viro coniuncta, vr̄ à vobis acceptum est nomen adolescentula, in vtero concepisse, non est signum, sed naturalis consequentia, & eorum qua sunt assidue. Signum autem est eorum quæ fieri non solent. Quòd si etiam dederimus, in libro Prophetico scriptum esse adolescentulam, sic quoquè adolescentula virgo esse intelligitur: ut signum sit id, quod est promissum, & non ex ijs, quæ sunt naturaliter, neque habent aliquid alienum & infuerum. Conuenienter ergò huic promissioni, virgo concepit in vtero. Nullus autè homo inuentus est, qui natus non sit ex virili semine post primum parentè, & eam quæ est ex illius latere constituta: neq; absque cum viro congressu. Gen. 2. **S**ane auditum est vnquam peperisse mulierè. Cum autè sancta Virgo conceperit ex sancto spiritu, & pepererit absque corruptione, fuit nobiscū Deus ex promissione. Atqui non Emmanuel, sed Iesus est nominatus, qui natus est ex Maria, Iudæi contra dixerunt. Restat ergò, vt non qui est promissus à Prophetâ, sit is, qui à vobis colitur Iesus, sed alius. Hinc fit, vt neque fuerit cum hominibus Deus. A Deo autè motus Syluester, intulit aduersus hanc objectionem, dictū esse, quòd populi scilicet eum vocabunt. Videntes enim ea, qua ab ipso sunt mirabilia, Deū vocabunt, & credent eum esse Deū. Mos est autem scripturæ, pro nominibus nonnunquam vt rerum euentibus: quomodò etiam est illud, Vocabunt puerum, Cito spolia, Velociter prædare. Atqui nusquam inuentus est aliquis, qui sic fuerit vocatus. Quòd autè de prædatione inimicorum, & distributio spoliiorum facta sit per Christum, propterea dictum est à Prophetâ tanquam nomen, id quod per ipsum est euenturum. Esa. 2. Quin etiam dicit de Hierusalem: Vocabitur ciuitas iustitiæ. Atqui nusquam inuenta est in tota nostra scriptura ciuitas nominata iustitiæ: sed vocata est perpetuò Hierusalem. Esa. 2. Quoniam autem mutanda erat in melius, propterea dicta est ciuitas iustitiæ à Prophetâ responso. Alia quoquè inuenerit quispiam dicta hoc modo in scriptura. Tale quid etiam prædixit Esaias de eo, qui erat nasciturus de Virgine. Rerū enim euentū, dixit futuram ei vocationem, non à matre, neque ab eo qui putabatur pater, sed à multis. Quin etiam ipsum quoquè nomen, quo vocatus est, scilicet Dominus, rem ostendit euenturam. Iesus enim, sicut vos non ignoratis, populi salutem significat. Seruator autem fuit ijs, qui eum crediderunt esse Christum.

Non solum autè Esaias dixit, Deū nobiscum futurum: sed Ieremias quoq; eius ad nos aduentū prænuñciauit. Hic est Deus noster: non reputabitur alius præter ipsum. Cap. 24. Baruch 3. Et post nonnulla: Post hæc in terra visus est, & cū hominibus conuersatus est. Atqui dixerit Iudæi: Nō quomodò dixit de futuro Esaias, ita etiā prædixit Ieremias: sed de eo, quod iam factū fuerat, & in tempus præteritum, non in futurū, refertur. Quo fit, vt nō sit iudicandū eū loqui de Nazareno. Mihi videmini, o Iudæi, ait Syluester par Apostolis, vestra sp̄te conuiere ad veritatē, & nolle lucē intueri. Nō enim dixerim vos ignorare proprietates responsoꝝ Propheticoꝝ, & quòd sæpè mos sit Prophetis futura prædicere, perinde ac si iā facta essent, propterea quòd omninò futura sit Prophetia, & nō possit excidere. Quomodò enim, quæ iam facta sunt, quin facta sint, fieri nō potest: ita etiam diuina resp̄sa nō possunt excidere. & propterea, quæ futura sunt, nonnunq̄ tanquam facta, sunt à sacris introducta Prophetis. Et his plena est vestra scriptura. Atq; si Deū quidem in terris visum ante Ieremiā, & conuersatū cum hominibus nobis possitis ostēdere, aliquā rationem haberet cōtradictio. Sed quoniam hoc fieri non potest, oportet deinceps in futuro accipi dicta Prophetæ. quomodò sunt etiam alia eiusmodi in vestris libris, & præ cæteris in libro Psalmorum, in quo de Christo prædixit Dei parens Dauid, & tanquam iam facta prædicauit: Nunc quidem discipuli ingrati animi crimen perpetua notans ignominia,

- Pfal. 40. nia, dicendo: Qui comedit panes meos, magnificauit super me supplantationem. Nunc autem populorum deplorans amentiam, & gentium audaciam. Fuert autem populi quidem, vestra synagoga: gentes autem, exercitus Romanorum. Quare fremuerunt gentes, dicens, & populi meditati sunt inania? & alia quæ sequuntur. Modò autem Crucis passionem, cum dixit, Foderunt manus meas & pedes meos. Et quæ facturi erant milites, dicendo: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. & Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Rursus autem prædicens sepulturam, dum diceret propheticè: Posuerunt me in lacu inferiori. modò autem ascensum in celos prius contemplan, & prius annuncians, & clamans: Ascendit Deus in iubilo. Quinetiam antiquus vester parens Iacob, dum deficeret benedicens suis filijs, quoniam Deo afflatus præsciuerat Dominum venturum ex Iuda, & multa quidem alia ei dixit, Domino conuenientia, & præter cetera eius quoque ostendens sepulturam & resurrectionem, Pròcidens dormiit, inquit, vt leo, & tanquam catulus. Quis excitabit eum? Porro autem Esdras quoque prædicens passionem, sic inuentus est figuræ orationem, & conscripsisse ea quæ erant futura, tanquam quæ iam euenissent: Alligauistis me, clamantes super tribunal iudicis, me humiliastis: vt supra lignum pendèrem, me tradidistis. An non, inquit, hæc omnia, ô Iudæi, sunt voces Prophetarum? An à vobis dicentur esse falsa dicta Prophetarum?
- Cap. 25. Hæc quidem sic scripta esse in libris Hebraicis, dixerunt Iudæi, nos quoque assentimur. Tu autem nobiscum agis sophisticè, & nos conaris decipere: & dubia vis probare per dubia: & per ignota ignota ostendere: & eam adducis demonstrationem, quam Dialecticus nominauerit *διδωδωδωδω*, id est, mutuam, & se inuicem probantem. Nam cum pollicitus esses te ostensurum illud de Iesu dictum esse à Propheta Ieremia, In terra visus es, & cum hominibus conuersatus es: etiamsi oratio relationem fecerit in futurum, dubia adduxisti testimonia, & quæ certum sit non dicta esse de Iesu. Sed nos non decipies, ô Episcopo. Nam neque nos sumus Græce ignari sapientiæ, neque sophisticorum imperiti argumentorum. Non sum ego sophista, ait à Deo inspiratus Syluester, nec accuratè Græcam teneo eruditionem: sed sermone imperitus, Dei autem confusus sapientiâ, verbo quod est Deus & homo, & vniuerso spiritu, non autem sophisticorum verborum persuasione, subij vobiscum differendi certamen, & dixi vobis vera, firmaque ac stabilia. Quoniam autem quæ dicta sunt, non reprimunt vestram curiositatem, aliud è quoque ostendam in vestra scriptura hanc esse consuetudinem, vt præteritum tempus accipiatur pro futuro. Sufficiunt autem ad demonstrationem psalmi graduum. In his enim eam, quæ ex Babylone tempore Cyri facta est, liberationem captiuorum Hebræorum, & secundum in Hierusalem ascensum, & templi reedificationem prius significat diuinus pater Dauid. Nam vt Propheta, & homo à Deo inspiratus, multis antè seculis vidit mentis oculis ea, quæ futura erant, & tanquam iam facta, prius scripsit ea, quæ euentura erant plurimo post tempore. In primo autem psalmo graduum statim dicit ex persona populi captiui: Ad Dominum, cum tribularer, clamaui, & exaudiuit me. Et post aliquantum: Hei mihi quòd incolatus meus. & deinceps psalmi graduum euocant auditorem ad tempus præteritum. Et sic non in his solum, sed etiam in pluribus alijs inuenta est oratio figurata à Dauide. Videntur hæc vobis sufficere ad probandum, an adhuc mihi opus erit alijs?
- Cap. 26. Si ita haberent, dixerunt Iudæi, vt tu dicis, Episcopo, sufficerent. Nunc autem & de psalmis falsum dicis, & de eorum scriptore Dauide. Non enim loquuntur de reditu, qui fuit ex Babylone post captiuitatem: sed de liberatione ex Aegypto, quæ fuit tempore Moysis: & meritò in præteritum tempus sunt compositi. Facile quidem est, ait vir diuinus, ex ijs, qui dicti sunt, psalmis ostendere, vos vestra sponte esse malos. Non enim vos ignorare dixerim, quòd de reditu ex Babylone hos psalmos Dauid propheticè composuerit: sed in hoc non immorabor, sed ex alio cuiusdentiùs ostendam id, quod quæritur. Mihi autem roganti respondete: Quando dominata est gens vestra Hierosolymis, nonne postquam egressa est Aegypto? Hoc verum dixisti, dixerunt Iudæi. Non Iebus primùm nominata est, & Salem? Ne hoc quidem est falsum. Non, qui vestri habuit administrationem, Propheta & rex Dauid, cum multis prælijs fudisset eos, qui ipsam habitabant, illam propriam ciuitatem esse duxit & nominauit? Assentimur. Non capta fuit ciuitas tempore
- a. Reg. 5.

SUR I U

gber
Nobis
RVIII
5

pore Nabuchodonosor: & diruta quidem sunt mœnia, illud autem ditissimum & celeberrimum templū Solomonis fuit euersum, & abductus fuit populus Babylonem captiuus: Hac sic acciderunt. Propterea ergo factus est Dauidi ceterimus tricessimus sextus psalmus, qui dicit: Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur tuī Sion. Et paulò post: Si oblitus fuero tuī Hierusalem, obliuioni detur dextera mea: & quæ deinceps consequuntur in psalmo. Ecce ergo hic quoquē Propheta ea, quæ multis post seculis euentura fuerant, non tanquam futura prædixit, sed ea tanquam quæ iam facta fuerant, narrauit. Nec poteritis dicere eum hæc prædixisse de reditu ex Aegypto. Nondū enim vestra facta fuerat ciuitas Hierusalem: nec hoc nomine appellata fuerat, vt vos confessi estis. De hoc reditu loquuntur etiā psalmi graduum, etiamsi vos eos circumscripsistis: & hoc est manifestum ex hoc tertio psalmo, qui factus est ex persona bello capti populi Hebræorum, qui erat in Babylone, qui dicit: Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, In domum Domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in atrijs tuīs Hierusalem. Quinetiā in septuagesimo octauo psalmo, eam quæ tempore Antiochi accidit Hierusalem de populationem prædicens Propheta Dauid, Deus, inquit, venerūt gentes in hæreditatē tuam: & in templo cernens macctatas hostias, quas tunc sacrificabant, & introducā in ipsum simulacra, & eam, quæ alioqui facta est, sanctorum inquinacionem, Polluerunt templum sanctum tuum, prædixit, & reliqua quæ sunt in psalmo, prius enunciauit, & tanquam iam facta defleuit, quæ erant ventura: & ijs qui erant facturi, perindē ac ijs, qui iam fecerant, malē est precatus. Cū ergo sic in multis figuratur oratio in diuina scriptura, non fuerit nouum, si quædam de Christo sic dicta sunt à Prophetis, & hoc modo figurata fuit ab eis oratio.

4-Rcg. 25.

Psal. 136.

Psal. 121.

Psal. 78.

Cap. 27.

Psal. 27.

Ibidem.

Psal. 68.

Cap. 28.

Matth. 4.

Cur Deus factus sit homo.

Cur à diabolo tentatus.

ctus

S

SUR I VI

q. d. d. r.
M. d. d. r.
RVIII
5

Ætus fuerat homo, & alius vocatus Adam, vicit eum, qui primum Adam deceperat & vicerat: & per que maleuolus & hostis hominibus primum nostrum deicit parentem, per ea nouum quoque Adam inescare aggressus, non potuit. Per intemperantiam enim & gloriæ cupiditatem illum decepit. Si ex ligno prohibito comederis, eris tanquam Deus, cognoscens bonum & malum: & aduersus Christum quoque per eadem conatus & gloriari, cum videret eum tanquam Adamum propter id, quod apparebat, & esurienti apposuit lapides, petens vt eos mutaret in panes: & pollicitus est se illi daturum regna terræ, si procidens eum adoraret. Illud enim erat gula: hoc autem primi loci cupiditatis, & dominandi desiderij. Vndique autem depulsus fuit malignus: & cum primum vicisset Adam, secundum aggressus, aperte victus est hostis. Propter hæc Deus est inter homines, & mater Virgo, & hostis tentator. Non diuina autem natura, sed humana fuit tentata: & in passione similiter passa est humanitas, impatibili remanente diuinitate.

Cap. 29. Aliena dicis, o Episcopo, respondere Iudæi, & ab ijs, qui intelligunt, omnino non admittenda. Quomodo enim vnquam admiserit intelligentia, duarum rerum vnitatem vnâ quidem pati, alteram verò effugere perpeffionem? & vnâ quidem dolere, alterâ verò non sentire dolorē? & hanc quidem mori, illam verò manere immortalem? Etenim nos quoque, constamus ex duabus naturis, nempe ex anima & corpore, ex quibus anima quid est immortalis, corpus verò subiectum mortalitati: sed corpore patiente, animam quoque simul pati cum eo cognoscimus: & eo dolente, illam quoque simul dolere: & quandiu carni vnita est anima, fieri non potest, vt si ea crucietur, non anima quoque sit particeps cruciatūs. Est autem hoc euidens. Nam cum ex carne euolauit anima, illa nihil sentit omnino molestiæ.

Cap. 30. Non duarum naturarum in Christo commixtionem, neque confusionem opinamur, o Iudæi, diuinus dixit Syluester: sed vnionem quidem, vtraque autem natura suas inconfusas seruante proprietates. Nam comedeat quidem & dormiebat, vt homo, & fleuit propter Lazarum mortuum. Vt Deus autem, viuificauit mortuos, curauit paralyticos, per mare ingressus est pedibus, violentis ventorum flatibus affurgens mare depressit, strauit & sedauit: mari agitato fluctibus, Sile, dixit, comepescere: & statim euasit placidum & tranquillum, & non transiit in crepationem. Itâ etiam perpeffiones & tentationes applicandę sunt carni, cui innatū erat, vt pateretur & tentaretur: non autem diuinitati. Nam cum perfectum hominem suscepisset Dominus noster Iesus Christus, & anima quoque & mēs in ea est assumpta: & carne patiente, vnâ quoque dolere animam, humanæ naturæ legibus nos quoque dicimus: cum carne autem Domini pati id, cui non est innatū vt patiatur, dico autem diuinitatem, nunquam dixerimus. Sed quomodo, rursus dixerunt Iudæi, potuerit hoc vnquam fieri? Quomodo, quod à te affertur, potuerit concipere cogitatio? Si autem in rebus materialibus & ijs, quæ apud nos sunt, hoc fieri ostenderimus, dixit à Deo inspiratus Syluester, non fuerit hoc à nobis admittendum etiam in diuinitate, in quam non cadit interitus?

Cap. 31. Post hæc dixit Imperator & Senatus: A ratione alienum fuerit, o sancte Syluester, si ei quod dicis, non assentiantur Iudæi: Si duo quædam vnita, à te ad ducta fuerint, quorum vno patiente, alterum non fuerit simul particeps perpeffionis. Tibi quidem, o optime Imperator, & illustri Senatui, respondit admirabilis Syluester, hæc sic videntur, & in alteram partem non propendet calculus. Dicant autem Iudæi quoque, an illis placeat id, quod dicitur, & an huic quoque sententiæ illi assentiantur. Dicite, ait Imperator Iudæis, quid vobis videtur, si id quod dixit, confirmauerit Episcopus? Illi autem, Fieri quidem non potest, dicebant, o Imperator, vt tale exemplum nascatur Syluester. Sin autem factus fuerit, & impleuerit id, quod est pollicitus, si contra illius dicta nos nihil dicere poterimus, nos quoque libenter tuam sequemur sententiam. Sit mihi ergo exemplum, o Imperator, ait sanctus,

purpura tuæ potentiæ. Non est ea fila serica, quæ natura quidem vilia, & ante purpuram non in magno precio habita, purpura autem sanguine colorata, & magni sunt precij, & fiunt ornamentum Imperatoris: Quando ergo ea nebantur à textoribus, & vel extendebantur ad stamen, vel ab eis parabantur ad subtegmen, & aliquando quidem secabantur, aliquando autem inter se colligabantur, vtrum erat id, quod nebatur, aut secabatur, aut ligabatur, fila serica, an id quod ea colorant, color, inquam, purpuræ? Augustus & Senatus, Serica fila, dixerunt, o Episcopo, ne-

Exemplo purpura docet S. Syluester, patiente carne in Christo, non partem diuinitatem.

bantur & secabantur. Sint ergo, dixit sanctus, imago, fila quidem serica, carnis Domini: Purpura autem, diuinæ & impatibilis nature: & quomodò fila, quæ prius parui erant precij, colorans purpura flore suo, longè facit preciosiora: ita etiam diuinitas carni vnita, quam suscepit Dominus, eam fecit longè preciosiorem: sed illa patiente, non passa est diuinitas: quomodò neque purpura, dum fila secabantur serica, aut quæ ex eis contexta fuerant, fuit concisa. His applauserunt Imperator & Senatus. Et optimum est, dixerunt, exemplum, & ratio quæ seruat promissum, & aperte ostendit solam passam esse Iesu carnem, non autem diuinitatem.

Imperator autem orationem conuertens ad Iudæos, Quid vos ad hæc dicitis, in-

quit? Magna quidem est audacia, dixerunt, o Imperator, tuæ repugnare sententiæ. Vbi autem de Deo agitur & contenditur, ne tua quidem potentia erit nobis impedimento, quo minùs contradicamus. Nobis enim non solùm videntur hæc fila serica neri & scindi, sed etiam simul neri & scindi purpura: & ita Syluestro non succedere quod dixerat, & non præstitisse, quod erat pollicitus. Cùm autem contradiceret Imperator & Senatus, à Deo inspiratus Syluester: Pernicax, o Imperator, in-

quit, est hoc genus, & semper duræ ceruicis. Nè ergo tua laboret potentia. sed his quoque adhuc alia adijciantur exempla: adiunante fortè sancto & intelligente spiritu, qui hominem docet scientiam, eorum obstruentur ora & persuadebuntur, & ad Iudæos conuersus, Solis, inquit, radius, qui arbori applicatur & eam illustrat, non est, inquit, ei vnitus, quandiu eam illustrat? Omnino, affirmarunt Iudæi. Si ergo securis aliqua arborem exciderit, dum illuminatur, num etiam simul excisum solarem radium putabitis? Si autem splendor quoque solis cum luto congregitur, erit ne eius foetoris, aut etiam sordium vllò modo particeps, & non potius diu cum eo versans, & lutum exiccabit, & exhauriet humiditatem, & salubre reddet id, quod est putrefactum? Quomodò ergo is, qui ligna secat, non vnà secat solarem radium secans arborem: ita nec passa est diuinitas patiente Seruatore in humanitate: neque fuit particeps carnis proprietatù ei vnita: sicut nec sol appropinquans rebus sordidis & putrefactis, impletur immunditia, quæ ex illis contrahitur.

Cùm hæc sic dicta essent ab illo egregio rerum diuinarum interprete, Imperator

quidem, & vniuersum applausit auditorium, & eum laudauit, illius verba admirans, & eorum parentem: Iudæi autem steterunt silentes, & se inuicem fixis oculis intuentes. Sanctus autem dixit Imperatori: Hæc exempla dixi, o Imperator, non vt quæ rei naturam attingant: Quæ enim oratio rebus potuerit exæquari? sed quæ conuenienter nostræ imbecillitati, exilem quandam & obscuram præbent imaginem eius, quæ comprehendendi non potest, susceptæ carnis œconomia. Reliquis autem Iudæis tacentibus, Zambres solis suis fretus præstigijs, & prodigiosum aliquid per eas auens ostendere, & per id venari spectatores: Si verbis, inquit, o Imperator, & copiosus Syluester, & aptus ad persuadendum in disputationibus, propterea nos, relicta patria religione, eum sequemur, & homini credemus, quem patres nostri communi consensu condemnarunt? Quòd autem Deus est solus, qui à nobis colitur, & non alius, ego non verbis, vt Syluester, sed rebus ostenderim. Iube ergo huc magnum & agrestem taurum adduci, & manifestum erit tuæ potentia, & omnibus qui adsunt, non esse Deum, præter Deum nostrum. Cùm itaque quæreretur agrestis taurus, dixit quidam ex ijs, qui assistebant Imperatori, apud se esse talem ferum & immanefectum taurum, quem neque posset aliquis efficere, vt iugum subiret, neque eum manu demulcere. Iussit itaque Imperator taurum adduci.

Cùm abirent autem, qui iussi fuerant taurum adducere, venerandus Syluester

rogauit Zambrem, Cur à te quæsitus fuit taurus? Cùm is autem aduenerit, quidnam à te fiet? Ille autem, Nomen, inquit Dei, qui à nobis colitur, audiri non sustinet natura: neque si quis id audiuerit, potest amplius viuere. Nostri enim maiores, ad sacrificia tauros maximos offerentes, in taurorum aures hoc nomen dicebant: & statim tauri magnum & flebilem edentes mugitum, cadebant, & erant parati, vt sacrificarentur. Syluester autem, Si hoc, inquit, nomen, vt dicis, cùm auditur, eum qui audit, interimit, quomodò tu hoc didicisti? Zambres verò, Non licet, inquit, tibi nosse modum, neque huius rei arcano imbui mysterio, cùm sis in nos malè affectus, & hostili animo in Iudæos. Hæc cùm dixisset Zambres præstigiator, dicit ei Imperator: Si non vis Episcopò aperire mysterium, at nobis interim oportet dic-

H h h h h fol

Cap. 32.

Iudæi per-
uicaces &
dura cerui-
ce.
Psal. 93.

Alio exem-
plo idè pro-
bat.

Cap. 33.

Couicti Iu-
dæi, præsti-
gijs niturur
idem Chri-
stianam of-
fuscare.

Cap. 34.

Vide com-
mentū præ-
stigiatoris
Iudæi.

SUR I U

q. d. d. r.
m. d. d. r.
RVIII
5

soluere dubium. Est enim re vera dubium quod dicitur, nisi quis dixerit hoc disci- dum legitur. Zambres autem, Non pellis, inquit, non alia charta, non lignum, non lapis, non vllum aliud corpus potest hoc nomen scriptum continere. Nam protinus & qui scribit, & corpus, in quo scribitur, interit. Imperator vero, Dic ergo, inquit, quomodo ipse hoc didicisti? Etenim fieri non potest, vt hoc discatur, si neque dicatur, neque scribatur. Zambres autem: Ego, inquit, o Imperator, septem dies vacui ieiunijs. Deinde noua peluis argentea, qua nemo adhuc vsus fuerat, impleta fuit aqua fontana: & cum aqua fuisset benedicta, litera fuerunt in ea insculpta quodam digito, qua vacantem mentem mystice nomen Dei docebat. Dixit autem ingeniosus Syluester: Sic quidem, vt dicis, o Zambre, mystice didicisti nomen, quod non auditur? Quid autem, quando in aurem submurmuras hoc alicui, non ipse quoque hoc nomen audis, sicut is, cui hoc dicis? Quomodo ergo non tu quoque moreris? Non apud te de hac re verba feci Syluester, respondit praestigiaror. Iam enim prius tibi dixi, me tibi nolle modum & causam aperire. Sed quid verbis opus est, cum liceat rebus ipsis confirmare, quod dicitur? Ex duobus vnum elige: Aut enim ipse Nazareni inuocato nomine, taurum statim mortuum ostende, & eum esse Deum nos quoque admittemus: aut cum ego in aurem eius dixerio nomen Dei nostri, si cadet statim taurus mortuus, oportet vt tu quoque assentiaris non esse alium Deum, nisi eum quem colimus. Laudantur, quae dicta fuerant, ij qui audiebant, & anxij fuere Christiani. Diuus autem Syluester iubebat eos esse bono animo, & minimè perturbari: & promittebat fore, vt viderentur ab omnibus Dei mirabilia. Tunc ergo Zambre dixit Imperator: Oportet te prius implere tuam promissionem. Pollicitus enim es, te taurum posse verbo occidere. Ille vero dicit, Quoniam iubes me hoc facere, o Auguste, vide vires Dei, qui a nobis colitur, quam sint inexpugnabiles. Hac cum dixisset, appropinquauit tauro, qui trahebatur multis fortibus adolescentibus, validis funibus eius cornibus & collo alligatis. Quorum alij quidem hinc, alij vero illinc eum trahebant, in vtranque partem inclinaret. Si enim ad dexteram partem irruerat taurus, eum trahebant ad sinistram. Si eum autem imperus ferebat ad sinistram, eum retrahebant ij, qui stabant ad dexteram. Cum ergo accessisset, & in aurem eius valde insurrasset, taurus magnum & horrendum edens mugitum, & cum tremore membris in orbem circumactus, cecidit protinus, & videbatur mortuus. Propterea Iudaei quidem exultauerunt, & plausuerunt manibus, & Vicinus, exclamauerunt. Vniuersum autem theatrum obturpuerat, & erat plenum tumultu. Sanctus autem cum indixisset omnibus silentium, & sedasset tumultum, dicit Iudaeis: Non sunt verba vestra scripturae, Ego occidam, & viuere faciam, vt in qua sit Deus omnipotens introductus hoc dicere: Illi autem, haec ita se habere, assensi sunt. Si ergo, dixit Syluester, ex Deo a Zambre perfectum fuit vt moreretur, per eiusdem rursus inuocatione fieri, vt ipse quoque reuiuiscat. Est enim beneficus Deus, non maleficus. Illud est enim ei natura, hoc vero prater naturam. Et benefacere quidem est ei voluntarium: malefacere autem, violentum & inuoluntarium. Fit autem nonnunquam propter aliquorum vtilitatem. Si ergo, quod est prater naturam, & quod a Deo non sua sponte suscipitur, tam facile perfectum est a Zambre, facilius efficietur id, quod est ei secundum naturam, & decetero quem nomine Dei, vt ipse dicit, occidit taurum, si rursus viuificauerit inuocatione omnipotentis, me quoque habebit eius verbis assentientem.

Item aliud planè ridiculum.

Taurum interfecit opera demonis praestigiaror

Deut. 32.

Cap. 35.

Eam vitæ reddere non potest.

His sic dictis a Dei interprete, Zambres, Strophis verborum, inquit, fretus Syluester, o Imperator, per ea vult adumbrare id, quod modo factum est miraculum, Dei nominis inuocatione. Sed non opus est nunc verbis, nec eorum ornatu ac probabilitate: factis autem opus est. Et si qua est tibi virtus, o Episcopo, & Iesu, qui a te colitur, eam factis ostende. Et vis, inquit ille beatissimus, ostendam Christi virtutem, inuocatione eius bouem viuificans, quem tu interfecisti? Verba sunt haec, o Syluester, inquit Zambres, & inanis iactatio. Non potest enim fieri, vt taurus viuificetur. Ei autem dicit magnus Constantinus: Si ergo, quod tu dicis fieri non posse, possit Episcopus ad opus deducere, eius ne verbis assentiaris, & Deum esse confiteberis eum, qui ab ipso praedicatur? Certè, inquit, o Imperator, iuro per salutem, si videro hunc taurum resurgere, ipse quoque Christum fatebor Deum, & me submittam Syluestri dogmati. Hoc omnes quoque affirmarunt Iudaei. Tunc ergo sanctus, cum genu flexisset, & solo caput demississet, & oculos irrigasset fluxione calidarum marum,

marum, Deum per se orauit. Deinde surgens, & manus in altum tollens, dixit cunctis audientibus: Domine Iesu Christe, qui es Dei filius & Deus, cui facile est uiuificare & morte afficere, percutere & sanare, tibi placeat, ut hic bos, qui demonis inuocatione morte fuit affectus, à sancto & uiuifico & uenerando tuo nomine uiuifcetur. Jam enim tempus est, ut tua ostendatur miracula ad salutem multorum, propter quam ipse in terram descendisti. exaudi me seruum tuum in hac hora, ut sanctissimum tuum nomen sit in maiori adhuc admiratione.

Et cum hæc dixisset, prope taurum accedens, uoce sublata exclamauit: Si est uerus Deus, quem ego prædico, Iesus Christus, qui natus est ex Maria Virgine, surge & sta supra pedes tuos, tua abiecta feritate. Protinus itaque motus taurus, exiit, & stetit à nullo detentus. & ad eum accedens mirificus ille pater, cum ab impositis eum soluisset uinculis, Abi, inquit, vnde uenisti, ostendens deinceps omnem mansuetudinem, neminem lædens, neque contra ullum insurgens. hæc tibi iuber Iesus Christus, omnium Deus. Ille autem statim sensum abiit & quierit pede, qui prius erat inimicus & immansuetus. Hæc eos qui uidebant, obstupescerunt, & Verè magus est, qui à Syluestro prædicatur, Deus, clamabant. Iudæi autem ad sanctum accurrentes, illius pedes prehensarunt, & rogauerunt ut oraret pro ipsis, & eis Deum placaret. Et incluta Imperatrix Helena, uelis ablatis, intra quæ sedebat, audiens ea quæ dicebantur, & spectans ea quæ fiebant, egressa est & præcidit ad sancti pedes, Credo Christo, dicens, & rogans, ut diuinum baptismum consequeretur. Vir autem ille Apostolicus, omnibus in Dominum nostrum Iesum Christum credentibus eum propitium futurum pollicitus, cum ijs, qui diuinum uolebant assequi baptismum, ieiunium præcepisset & sanctificationem, dissoluit conuictum. Deinde cum eos carechesi imbuisset, qui erant illuminandi, & in ijs, quæ de more fiunt, prius eos initiasset, baptizat primum quidem Imperatricem: post eam autem Romanorum quoque multitudinem, quæ non facile numerari poterat, & eos qui illic aderant Iudæos, qui omnes crediderunt.

Hæc autem cum pie administrasset, & fidem dilatasset, fiduciamque & libertatem dedisset prædicationi, & deinde vnâ cum Imperatrice profectus esset Hierusalẽ, & ad querendam salutarem Christi Crucem ei collaborasset, & propter inuentionem eius esset collatus, & multos illic quoque Iudæos ad Christi fidem adduxisset, & eos diuino baptismi initiasset in nomine sanctæ Trinitatis, & euasisset plenus diebus spiritus, terram quidem terræ reddidit, spiritum autem deposuit in manibus Angelorum, abducendum ad Christum, qui fuerat ab eo prædicatus, & multorum laborum, quos propter illum susceperat, accepturum remunerationes, quando ueniet unicuique redditurus secundum sua opera: quem decet omnis honor & adoratio, cum patre principij experte, & increato & honore ei equali spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

BEATI PETRI DAMIANI SERMO IN FESTIUITATE SANCTI BARBATIANI

presbyteri & confessoris.

NUNC celebrauimus, fratres charissimi, ineffabilem Redemptoris nostri natiuitatem, nunc geminato solennitatis gaudio uenerabilem colimus beatissimi sacerdotis eius assumptionem. In illa festiuitate Saluator noster, obumbrata maiestatis suæ specie, descendit in mundum: in ista gloriosissimus eius famulus, deposito corruptibili carnis pondere, liber ascendit. In illa unigenitus Dei filius humanitatis nostræ formam pro nostra salute suscepit: in ista beatus confessor eius ad Angelicæ beatitudinis speciem felici morte peruénit. In illa solennitate Redemptor noster trophæo carnis indutus, ad debellandas aéreas potestates in mundum præliaturus accessit: in ista uero egregius miles eius, triumphato mundi principe, cæleste palatium victor intrauit. Idcirco quippè Deus descendit, ut homo ascenderet: idcirco humiliori dignatus est, ut hominem exaltaret. In natiuitate Dominica uox Angelicæ

H h h h 2 ca so

Cap. 36.

Et, Christo innocato, restituit S. Syluester.

Eccè quomodo ieiunio & carnis chismo de more S. Ecclesie baptizandos præparat.

Cap. 37.

S. Syluestri felix obitus.

Dec. 31.

Cap. 1.

Cui Deus pro natiuitate de cælo descendit.

- Luc. 2. ca foruit : Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis : hodiè dilecto suo suauissima vox diuinæ maiestatis intonuit, dicens : Eugè serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam : intra in gaudium Domini tui. In illa festiuitate Dominus exiuit de utero Virginis : in ista venerabilis eius famulus egressus est de ergastulo carnis. In illa Christus pro nobis est pannis inuolutus : in ista sacerdos eius stola est ab eo immortalitatis indutus. Ille angustias intrare non dedignatus est vteri, vt istius animam latitudo susceperet cæli. Ille descendit carne velatus, vt iste ascenderet stola gloriæ decoratus.
- Cap. 2. Considerate, fratres charissimi, quantus vir iste fuerit, quàm plener illum, vt reuerà sacratissimum templum, Spiritus sanctus inhabitauerit, qui & in pace sanctæ Ecclesiæ tot miraculis coruscavit. In initio quippè nascentis Ecclesiæ illi etiam miracula faciebant, qui facere signa digni non fuerant, & sine virtutibus morum, plerique excelebant virtute signorum. Vndè & ipsa Veritas dicit : Multi dicent mihi in illa die : Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus ? nonne in nomine tuo virtutes multas fecimus ? Et tunc confitebor illis : Quia non noui vos : discedite à me operarij iniquitatis. Vt enim ad fidem cresceret sancta Ecclesia, miraculis fuerat nutrienda : quia & nos cum arbuta plantamus, tandiù eis aquam fundimus, quousquè ea in terra conualuisse videmus : at si semèl radicem fixerint, irrigatio cessabit. Hinc est enim, quod Paulus dicit : Lingua in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus. Sed cum ista dicamus, quæstionem nobis oriri non sine aliqua difficultate videmus. Si enim signa propter infideles data esse dicuntur, quid est hoc, quòd Redemptor noster in patria sua propter incredulitatem hominum vix paucas virtutes facere potuisse perhibetur ? Sicut enim Marcus Euangelista testatur, multi audientes admirabantur in doctrina eius, dicentes : Vndè huic hæc omnia ? Et quæ est sapientia, quæ data est illi, & virtutes tales, quæ per manus eius efficiuntur ? Nonne hic est fabri filius & Mariæ, frater Iacobi & Ioseph, & Iudæ & Simonis ? Nonne & sorores eius nobiscum sunt ? Et scandalizabantur in illo. Vndè & paulopost subditur : Et non poterat ibi virtutem vllam facere, nisi quòd paucos infirmos impositis manibus curauit : & mirabatur propter incredulitatem illorum. Quid est hoc, fratres, quia Paulus affirmat signa pro infidelibus data, Marcus asserit propter infideles fuisse subtrahenda ? Nunquid contrarias inter se inuicem proferre sententias possunt, qui vno Spiritu pleni sunt ?
- Cap. 3. Sed notandum est, quia in ipsis infidelibus erat quidam diuersitatis modus. Par quidem error fuerat omnium non credentium, sed magna diuersitas causarum. Aliud est enim, si sola quis fallatur ignorantia : aliud, si adiuncta quoque erret malitia. Ignorantia Paulus peccauerat, qui dicebat : Qui priùs fui blasphemus, & persecutor, & iniuriosus : sed ideò misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci. Per malitiam Iudas peccauit, & ideò nequaquam venite ad indulgentiam meruit. Pro illis ergò infidelibus signa data sunt, quos diuina providentia misericorditer saluare decreuerat. Propter illos verò subtrahenda sunt, quos ab electorum sorte, exigentibus eorum peccatis, & descriptæ seueritatis iustitia repellebat. Christianis autem temporibus, cum iam penè totus vbiquè terrarum orbis in catholica fide persisteret, & pacem sanctæ Ecclesiæ vix vlla persecutorum seuitia perturbaret, cur beatissimus confessor Christi Barbatianus tot miraculorum virtutibus claruit, nisi quia ante diuinæ maiestatis oculos excellentium meritorum virtutibus fulsit ? Erat, sicut de Iohanne dicitur, lucerna ardens & lucens : ardens videlicet per amorem cordis, lucens splendore eximia conuersationis. Sed tunc lucerna sub modio occultari voluerat, cum, sicut in sanctissimæ vitæ eius narratur historia, latens in cellula, manifestari principibus deuitabat. Nolebat mundi regibus innotescere, vt Regi regum potuisset familiaris adherere : recusat ab hominibus temporalem suscipere gloriam, vt cum Angelis acquirere mereretur æternam. Ad hoc quippè pertinet, quòd his, quibus sanitatem restituere cupiebat, sepe superponendū quid, velut emplastrum, sepe commendandum aliquid, quasi medicinale antidotum, conferebat : eo nimirum, vt opinor, studio, vt, dum herbarum virtus, vel medicinalium specierum potentia creditur, nequaquam sanctitatis suæ viribus restituta sanitas ascribatur : & dum ab eo medicina suscipitur, magis medicus, quàm sanctus, esse videatur. Sed dic mihi, d

SUR I U

gber
Nobis
RVIII
5

Signa quib^o
sint data, q^u
bus negata
infidelibus
for. * distri
ctæ

Ioan. 5.

S. Barbaria
n^o celat san
ctitatē suā.

bono

bonæ medicæ, dic venerabilis medicæ, vndè confectiōem tam efficacis, tam subitæ virtutis nostris finibus attulisti, vt non triduo, non biduo, non vel vnus momenti spatio expectetur, sed mox vt adhibita fuerit, statim omnis languor, omne vulnus pristinæ saluti restituatur? Epithema siquidem curare nō potest, nisi tandiū tumore adiaccat superpositum, donèc vel vigorem suum per occultos meatus in corporis interiora transfundat, vel humorem pestiferum virtutis suæ potentia ad exteriora traiciat. Antidotum verò, quod ore percipitur, necesse est vt catenùs moras faciat, quousquè per venas & poros occulta viscerum funditus penetret, & vel corrupta solidet, vel tumefacta noxijs humoribus purget. Tua verò venerabilis medicina non moras innectit, nō quæ à medicis custoditur, diætæ discretionem quaerit: sed mox vt summotenus tangitur, salus integerrima reparatur. Solue ergò, pater, solue, obsecro, ligaturam, & tam incomparabilis medicinæ nobis trade notitiam. Videmus & nos inestimabiles pigmentorum tuorum species, odorem inuendissimas fragrantium aromatum suauitates. Eia fratres, audite, libellus sanctissimæ eius vitæ coram cunctis aperiat, quas aromatum species eius in semedica contineat, saluberrima illa confectio, quibus aromatis constet. Dicit enim inter cetera, quia cuiusdam Iuliani filium guttur grauiabat miserabiliter tumidum: qui cum beato viro delatus fuisset, & cum pater pro filio lachrymabiliter postularet, venerabilis vir quandam confectiōem, de pane videlicet, & cera, & oleo faciens, super eius vulnera posuit, & facto Crucis signaculo, statim in ipsius horæ puncto omnem pestem de eius gutture mirabiliter effugauit. Audistis, fratres charissimi, quæ pigmentorū genera egregius noster medicus habuit, qui mortale vulnus tanta velocitate sanauit: Panem, ceram, & oleum, quæ sustentandæ vitæ habebant vsum, in medicinalis curæ transfudit instrumentum. Et vndè vitam albarum suam, indè mortem repulit alienam. Speciebus videlicet vtens domesticis, estimationem precij minuit peregrinis. Aliquandò ægrotanti citri peciam, aliquandò caricam porrigebat: & huiusmodi curationis genere illos ad perfectæ valetudinis robur, expulsa omni languoris molestia, reuocabat: ea, nisi fallor, intentione, vt quia vterque hic fructus in Romanis finibus apud quosdam rarior cernitur, medicinali aliquid fuisse crederetur: sicque dum reparata salus medicinæ tribuitur, in estimatione hominum sanctitatis eius opinio minueretur.

Quid ergò nos miseri dicturi, quid facturi in districto examine tremendi iudicis sumus, qui & virtutes non habemus, & tamen de meritorū excellentia ante humanos oculos superbimus? qui sanctitatem habere ante interni arbitri oculos nullo desiderio querimus, & sanctitatis nomen apud humana iudicia nobis fallaciter vitare gaudemus? Quot enim hodiè cernimus, qui, si de virtutibus admirabilis huius viri vel vltimam particulam attingere potuissent, ad cælum se in superbia cornibus exaltarent: qui quādoquē aliquid virtuosum operantur, verum per hoc non cælum, sed terram petunt. Affectantes nimirum laudes hominum, in semetipsis dissipant fructus laborum. Cumque se ostendere alienis oculis appetunt, ante diuinæ maiestatis intuitum damnant omne quod agunt. Sæpè etiā sacræ legis eruditione & alios instruunt, omne quod sentiunt, testimonijs attingunt: nec tamen per hoc vitam audientium, sed proprios fauores quaerunt: quia nec proferre alia cupiunt, nisi quæ auditorum corda ad repetendas laudes excutiunt, non autè ad lachrymas tendunt. Mens quippè exterioribus occupata, igne diuini amoris non calet: & idcirco ad supernum desiderium inflammare auditores suos nequeunt verba, quæ frigidò corde proferuntur. Neque enim res, quæ & in semetipsis non arserit, aliud accendit. Vndè fit plerūquē, vt hypocritarum dicta & audientes non erudiant, & eosdem ipsos, qui proferunt, elatos laudibus, deteriores reddant. Attestante etenim Paulo, scientia inflat, charitas ædificat. Cum ergò charitas audientes ædificando non erigit, scientia proferentes inflando peruertit.

Plerunquē hypocritæ, fratres mei, se abstinentia affligunt, omne robur corporis atterunt, & quasi carnis vitam funditus in carne viuente extinguunt, sicquē per abstinentiam morti appropiant, vt penè quotidie morientes viuant: sed per hoc humanos oculos querunt, admirationis gloriam expetunt, Veritate attestante, quæ ait: Exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes. Nam ora pallescent, corpus debilitate quatitur, pectus interruptibus suspirijs vrgetur: sed in hac ab ore proximorū sermo admirationis queritur, nihilquē pro tanto labore

H h h h h 3 aliud,

Medicina
supercaelestis
moras
nō innectit:

Vide genus
curationis:

En quantū
officit, velle
laudari ab
hominibus:

Hypocritarū
dicta rari
audientes
erudiant.
1. Cor. 8.

Matth. 6.

Humana laudes in virtutis operibus fugiendae.

Ibidem.

Pfal. 44.

2. Cor. 1.

Festum S. Barbariani.

Patria S. Barbariani.

Vide Tomo 4. Julij 23.

Vide miracula ex tactu pallij eius.

Act. 11.

aliud, nisi aestimatio humana cogitatur. Perpendite, dilectissimi fratres mei, quam miserabilis vecordia est, laboriose agere, & ab ore hominum laudibus inhicare: forti opere preceptis caelestibus inservire, sed terrena retributionis premium quarere. Sicut enim beatus ait Gregorius, qui pro virtute, quam agit, humanum favorem desiderat, rem magni meriti vili precio venalem portat. Vnde caeli regnum mereri potuit, inde famam transitorij favoris quaerit. Intus ergo, fratres mei, intus servanda sunt bona, quae agimus, si ab interno iudice vicem recipere nostri operis expectamus. Hinc est enim, quod in Evangelio Veritas dicit: Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua, ut sit elemosyna tua in abscondito: & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Hinc est, quod de electorum Ecclesia per Psalmistam dicitur: Omnis gloria eius filia Regum abintus. Filia quippe Regum, est sancta Ecclesia: quae in bono est opere spiritualium principum praedicatione generata: quae dum se in virtutibus sanctae conversationis exercet, quia per hoc soli Deo placere studet, non foris gloriam, sed intus habet. Hinc Paulus ait: Gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae. Gloriam suam Apostolus testimonium conscientiae memorat, quia fautores oris alieni non appetens, vitae suae gaudia extra semetipsum ponere ignorabat. Occultanda sunt ergo, fratres charissimi, bona quae agimus, ne haec in huius vitae itinere incaute portantes, latrocinantium spiritum in cursum perdamus. Ecce enim hic beatissimus vir Barbarianus, cuius hodie nobis festum natalis illuxit, non humanae laudis gloriam petijt, non fautores hominum affectavit, non de ostensis tot miraculis apparere ipse mirabilis voluit, non de collatis in languidos beneficiis humanae retributionis premium expectavit: quin etiam medicinalis exercitij praetendebat speciem, ut clarissimum virtutis suae posset obfuscare nitorem. Et velut magnum caeli astrum nubem virtutibus suis curabar opponere, ut dum minus ad exteriora radios suae lucis expanderet, quasi undique in semetipso collectus, in conspectu aeterni Solis plenius eluceret.

Libet autem, dilectissimi, pulchrum divinae dispensationis ordinem studiosè perpendere, videlicet qualiter omnipotens Deus ad illuminandam noctem vitae praesentis, stellas suas in caeli faciem mittere, & per eas totius mundi decem caliginem illustrare: ut dum fulgentia astra radiare per caeli climata cernimus, in ostenso pede operis iter nostrae noctis ambulemus. Sicut enim matutinus lucifer, solem praecedens, ab orientali prius plaga confurgit, deinde meridiani climatis superiora conscendit, ad extremum quoque pronus in occidentum axem vergit: sic nimirum, sic beatissimus Confessor Christi Barbarianus, de Antiochenis finibus, vnde oriundus fuerat, exijt, & Romam pertransiens, multa eam miraculorum luce perfudit. Postremo Ravennam usque perueniens, Christum, qui est sol iustitiae, plurimis hominum mentibus introduxit. Antiochiae scilicet splendore sui ortus emicuit, Romae plurimos signorum igniculos sparsit, urbem vero Ravennam velut occasu sacratissimi sui obitus illustravit. Ita meritis sacratissimi huius viri, velut novi splendore luciferi, in tribus suis praecipuis regionibus totus rutilat mundus, dum in alia mundi plaga eius cernitur ortus, in alia quodammodo videtur ascensus, in tertia celebratur occasus. Et, sicut de compatriota eius beatissimo Apollinare in alio sermone iam diximus, quam rectè huic luciferi nomen congruit, qui Romam ingressus, primum virtutis suae miraculum de lumine fecit: Regina enim Galla Placidia, ut audistis, suppliciter eius flagitabat auxilium pro quadam sua pedisequa, quae intolerabilibus cruciabatur doloribus oculorum: qui mox pallio suo eius oculos tangi precepit, & sic ab ea protinus omnè pestiferè egritudinis molestiam effugavit.

Quapropter cum dignitatem tuam, felicissima urbs Ravenna, subtili meditatione considero, largissimis te misericordiae divinae beneficiis ditam esse perpendo. Video enim, quia ex ipso originali fonte Christianae religionis, perpetuae meruiti poculum haurire salutis. In Antiochia namque, sicut in Actibus Apostolorum legitur, primum Christiani discipuli sunt vocati. Ex ipso igitur sanctae Ecclesiae fundamento quadratos lapides suscepisti, super quos velut firmissimas bases erecta, immobili es fide & sanctitatis soliditate fundata. Inde enim habes Apollinare Apostolicum martyrem, inde etiam Barbarianum egregium Confessorem: qui velut duo excellentissimae cedri paradisi, sic te ramis suae protectionis obumbrant: ut si sub eis humiliter manere volueris, omnè à te turbinem adversariae tempestatis expectant. Et ut eis deesse nil valeat, quod ad cumulū tuae felicitatis attingat, mox ut de Antio

SUR I VI

gber
Nobis
RVIII
5

Antiochenis finibus exeunt, Romæ, quæ absq; dubio caput est & principalis sedes ^{Roma ca-} totius sanctæ Ecclesiæ, commorantur: nimirum vt in schola Petri primitus discat, ^{put totius} quod te postmodum de doctrina veritatis erudiant: & de purissimo fonte abundanter bibant, quod in te salutaris doctrinæ magisterio velut eructando transfundant. Tanquàm enim iterum Paulus, iterum Apollo, quos ille in fide platurit, iste ^{1. Cor. 3.} largissimo miraculorum & prædicationis imbre rigauit. Sed quia neque qui plantat, ex ipso est aliquid, neque qui rigat, nos etiam Apostolica sequentes verba, dicamus: Deus autem incrementum dedit.

Hos igitur tam præclaros, cælestis curiæ senatores, fratres charissimi, perfecto cordis amore diligite, horum imitari exempla tota animi deuotione curate. Nam si vultis esse quod sunt, necesse est etiam vos facere, quod fecerunt. Per angustam ergo & asperam laboris viam, dilectissimi, in hoc seculo cum sanctis incedite, vt postmodum valeatis ad eorum gaudij latitudinē peruenire. ^{1. Iohan. 2.} Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. ^{Dux viæ;} Proculdubio autem à vestigijs Christi exorbitat, qui angustam fugiens, latitudinis viam calcat. ^{angustia scilicet & lata:} Iste nanque beatissimus vir, cuius hodierna solennia frequentare gaudemus, non terrenos honores voluit, non fallaces diuitias congregauit, non mundi gloriam petijt, non transitoria possessionis prædia dilatauit, propinquos spreuit, patriam dereliquit, semetipsum quoq; pro amore Christi funditus abnegauit. Nemo ergo dicat, quòd illi solummodò cælestibus digni præmijs habeantur, qui persecutorum gladijs pro Christi nomine feriuntur. Conclufit Deus omnē nostræ tergiversationis aditum, obtraxit omne excusationis humanæ confugium. Ecce iam non valemus cum beato Apollinare pro Deo mortem subire, possumus saltem cum beato Barbatiano vitam Deo placentem ducere. Magnum quippè est mori pro Christo, sed non est inferius viuere Christo. Vtrunque enim in statera Paulus æqua lance pendebat, cum diceret: Nemo enim nostrum sibi viuuit, & nemo sibi moritur: ^{Rom. 14.} siue enim viuimus, Domino viuimus: siue morimur, Domino morimur. Siue ergò viuimus, siue morimur, Domini sumus. Quisquis igitur amat martyrium, exhibeat se martyrio dignum, & martyrij consequetur proculdubio præmium. Non potest sanguinem fundere: potest semetipsum penitentia: telo percutere, & in cordis contritione macerare. Preparatur ad feriendum iugulus, non deerit remunerator, etiamsi defuerit gladius. Deest carnifex, qui ceruicem exterius feriat: adest iudex, qui bonæ voluntatis præmium reddat.

Studeamus igitur, dilectissimi, cum beatissimo confessore Christi Barbatiano ^{Habes hic;} seculi huius blandimenta despiciere, rerum temporalium affluentiam deuitare, ^{in quo de-} carnis incentiua reprimere, crucem post Christum etiam in pace Ecclesiastica ^{beas Sanctos imitari.} ca bauilare: quatenus qui nunc eius mirabilem sequimur vitam, cum ipso postmodum desiderabilem perducamur ad gloriam: præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuuit & glorietur, per infinita secula seculorum, Amen.

S. MELANAE Romanæ historia est Tomo 1. Ianuarij die 31.

F I N I S.

DEO LAUDES ET GRATES.

SURIU

qber
10ber
RVIII
5

BIBLIOTHECA ROMANA HISTORICAE ET POLITICAE

F. I. N. I. S.

DEO LAUDIS ET GRATIAS